

Organiziranje športa u Kraljevini SHS

HRVATSKI ŠPORTSKI SAVEZ ODRŽAO JE PETU GLAVNU SKUPŠTINU 14. SIJEČNJA 1919. BUDUĆI DA JE DOŠLO DO OBNOVE RADA STARIH I OSNIVANJA NOVIH ŠPORTSKIH KLUBOVA, OBNOVILE SU SE STARE I OSNOVALE NOVE ŠPORTSKE SEKCIJE ZA NOGOMET, BICIKLIZAM, TENIS, MAČEVANJE, LAKU ATLETIKU, SKIJANJE, HOKEJ NA TRAVI, RIBARSKI ŠPORT, KLIZANJE, PLANINARSTVO, AUTOMOBILIZAM I PLIVANJE

Piše **Zdenko Jajčević**

Početak I. svjetskog rata posebnom je naredbom obustavljen rad svih društvenih, pa i športskih organizacija. Brojni su športaši otišli na front, a manji dio, predvođen Franjom Bučarom, počeo je organizirati šport u tim ratnim prilikama. O tome je Bučar zapisao: *"Kad je započeo rat, većina športaša pozvana je pod oružje te je mentalno nastao potpuni zastoj na športskom polju, tim više što su i sva športska društva prema odredbi vlade prestala djelovati. Jednako se dogodilo i u ostalim dijelovima monarhije, dok se športaši u Beču, Pragu i Pešti ne okupiše te započehu priređivati nogometne i druge športske utakmice u dobrotvorne svrhe u korist Crvenog križa"*.

Utakmice u korist Crvenog križa

Hrvatski športski savez podnio je molbu zagrebačkom redarstvu, a dijelom zahvaljujući Teodoru Pejačeviću, predsjedniku Crvenog križa Hrvatske i Slavonije stigla je dozvola za odigravanje utakmica. Predstavnici zagrebačkih športskih klubova osnovali su Odbor za priređivanje športskih utakmica u korist Crvenog križa. Pročelnik odbora bio je neumorni Franjo Bučar. Najprije su se organizirali nogometnašima. Momčadi su uglavnom bile sastavljene od igrača iz dva ili više klubova. Odaziv publike nije bio velik, ali je s vremenom porastao. Klubovi su čak dobivali određena sredstva za iznajmljivanje igrališta i nabavu lopti. S vremenom su se natjecanja počela organizirati i u plivanju, tenisu, hokeju na travi, biciklizmu i atletici. Priredbe su se održavale i u Osijeku, Varaždinu, Karlovcu i Splitu, a sastajali su se i klubovi iz Zagreba i dugih mjesta.

Obnova rada Hrvatskog športskog saveza

Redarstveno povjerenstvo za grad Zagreb izdalo je još za rata, 1. kolovoza 1918., dozvolu za obnavljanje rada Hrvatskog športskog saveza (HŠS). Svi klubovi koji su htjeli biti članovi tog saveza morali su od redarstva zatražiti dozvolu za rad i tek se onda prijaviti savezu. Obnovljeni HŠS u prvo je vrijeme usko surađivao s Odborom za priređivanje športskih utakmica u korist Crvenog križa. Nogometna sekcija u sklopu HŠS-a osnovana je 22. listopada 1918. Jedna od kontroverznih odluka osnivačke skupštine bila je da se hrvatskim klubovima zabranjuje igrati s Mađarima, nad kojima je proglašen bojkot. Osnovan je i tročlani sudački kolegij kao autonomno tijelo HŠS-a za pitanja pravila nogometa. Zaključeno je da profesionalni treneri ne mogu biti suci.

Nakon četiri godine, Hrvatski športski savez održao je petu glavnu skupštinu 14. siječnja 1919. Budući da je došlo do obnove rada starih i osnivanja novih športskih klubova, obnovile su se stare i osnovali nove športske sekcije za nogomet, biciklizam, tenis, mačevanje, laku atletiku, skijanje, hokej na travi, ribarski šport, klizanje, planinarstvo, automobilizam i plivanje.

Pripreme za osnivanje Hrvatskog nogometnog saveza

Većina novoosnovanih bili su nogometni klubovi pa se nametala potreba da se u toj grani športa najprije prijede na višu organizacijsku formu - osnivanje saveza. Već krajem siječnja 1919. na sastanku sekcije odlučeno je da se ona proglasi autonomnom i da promijeni naziv u Hrvatski nogometni savez. Predviđeno je da se pravila HNS-a pošalju

Štafeta HAŠK-a
100x200x400x800 metara
u sastavu Šterk, Zajc, Kirin,
Dobrin na stadionu
u Maksimiru 1919. godine

vlađi na odobrenje. U novinama se već koristio naziv nove organizacije pa se objavljuju razne vijesti: "Hrvatski nogometni savez pozivlje sve provincijalne nogometne klubove da se prijave u savez" i određuje da su "prvenstvene utakmice dužni igrati svi savezni klubovi, dok su do sada mogli, ali nijesu morali". Adresa Hrvatskog nogometnog saveza, koji nije bio službeno registriran, bila je u svratištu *Royal* u zagrebačkoj Ilici.

Novosti - službeni vjesnik nogometne sekcije

Sjednicama HNS-a obvezno su morali prisustvovati i delegati klubova jer su na njima registrirani igrači. Budući da se intenzivno radilo na izradi pravila saveza organizirani su povremeni diskusijski sastanci s predstavnicima klubova.

Duhovi su se, čini se, malo smirili jer se u novinama ponovno počinje javljati naziv nogometna sekcija, a ne savez. Od 19. veljače 1919. odlučeno je da dnevnik *Novosti* bude "službeni vjesnik nogometne sekcije. Prema tome, dužnost je svakog člana sekcije da redovito prati sportsku rubriku *Novosti*". Odlučeno je da se u proljetnoj sezoni 1919. najprije odigraju zaostale utakmice od prošle sezone. Istodobno je ždrijeban "red prvenstvenih utakmica za proljetnu sezonu". Sjednici nogometne sekcije 26. veljače 1919. prisustvovao je i Andrija Mazić iz Subotice "kao delegat nogometnih klubova iz Banata, Bačke i Baranje i informirao se glede pristupanja klubova iz Vojvodine u nogometni savez".

Umjesto hrvatskog, Jugoslavenski nogometni savez

Od 5. ožujka 1919. nogometna se sekcija preselila iz svratišta *Royal*, koji i dalje ostaje sjedište HŠS-a, u kavani *Medulić* odakle se od tada poduzimaju odlučni koraci za

daljnje unapređenje i organizaciju nogometnog športa u novoj državi.

Kao "prvi provincijalni klub koji je stupio u nogometni savez" spominje se Hrvatski športski klub *Panonija* iz Siska. Konačno je 15. travnja 1919. godine došlo do konstituirajuće, glavne skupštine Hrvatskog nogometnog saveza u Zagrebu, u kavani *Medulić*. Zanimljivo je napomenuti da se na skupštinu nije išlo s unaprijed jasnim ciljem da se osnuje Jugoslavenski nogometni savez nego su prijedlozi uglavnom bili da se osnuje Hrvatski nogometni savez. Tek je na samoj skupštini "...prevladalo razborito i trijezno prosuđivanje stvari da se pride jednoj široj organizaciji i proširi nadležnost saveza na cijelu državu".

Tako je osnovan Jugoslavenski nogometni savez, u prisustvu delegata osam nogometnih klubova, sedam iz Zagreba i jednog iz Siska. Sjedište mu je bilo u Zagrebu, gdje je "šport za vrijeme rata najmanje stradao i ostao najvećma netaknut, pa i zato jer se je ovdje momentalno nalazilo najviše odličnih radnika na sportskom polju".

Hrvatske su športske organizacije na čelu s Hrvatskim športskim savezom kraj rata dočekale kao organizirane i jake jedinice, a športski odbornici kao najsposobniji za reorganizaciju i rukovođenje športskim pokretom u novoj državi.

Literatura

1. Radan, Ž. (1970). Počeci nogometnog sporta u Hrvatskoj i osnivanje Hrvatskog športskog saveza. *Povijest sporta*. 2 (1), 102 - 131.
2. Macanović, H. (1971). Pravila Hrvatskog športskog saveza 1910. *Povijest sporta*. 8 (2), 687 - 695.